

Helena RUSCHKOVÁ: *Jsem kadeřnice – moje volba? Subsistenční strategie a vzdělanostní reprodukce na příkladu profese kadeřnice v obci Těvlice.* Praha: FHS UK 2010, 75 s. + přílohy.

Cílem bakalářské práce Heleny Ruschkové bylo na příkladě analýzy biografii identifikovat a interpretovat (1) reprodukční strategie v rodinách kadeřnic v obci Těvlice a (2) faktory, s nimiž je vykonávání této profese spojeno. Tomuto poměrně širokému tématickému záběru odpovídá i teoretické zakotvení, v němž se autorka na základě relevantní literatury věnuje jak vzdělanostním strategiím a jejich reprodukci, tak genderu, přičemž jako klíčovou inspiraci pro svou práci deklaruje Katrňáka (2004). Oproti tomuto autorovi se však Helena Ruschková rozhodla pro kvalitativní strategii výzkumu – narativní interview se třemi kadeřnicemi ve středně velké obci.

Bakalářská práce je členěna standardně, po stručném a poněkud osobitým úvodu následuje *Teoretická část* (s. 9-22), v níž se autorka vcelku obratně vyrovnává s klíčovou literaturou k tématu. K této části nemám závažnější připomínky. K těm méně závažným pak patří nejasný název kapitoly 2.2.1 *Sociální role* (příliš neodpovídá obsahu kapitoly). S ohledem na téma práce považuji pak za zbytečnou kapitolu 2.2.3 *Sociálně-historický kontext genderu*, která je navíc povrchní a zavádějící. Naopak důkladněji se autorka mohla věnovat kapitole 2.4 *Nástin sociálně-historického kontextu Československa (později České republiky) a demografického chování jeho obyvatel od 70. let /20. stol. – pozn. H.N./ do současnosti*. To by jí umožnilo zasadit výsledky vlastního výzkumu do širšího kontextu. Nicméně v závěru tohoto oddílu autorka formuluje funkční výzkumné otázky.

V oddíle *Metodologie výzkumu* pak Helena Ruschková popisuje svůj vlastní výzkum. Zvolené metodologické postupy jsou zcela adekvátní. Bohužel se však autorka nevyhnula některým nedostatkům. Předně nechápu tvrzení „zpravidla se /informátorky – pozn. H.N./ nevyhnuly hodnocení své biografie z dnešního hlediska“ (s. 24). Jak autorka sama uvádí na s. 8, technika narativního interview je založena na subjektivním hodnocení životního příběhu, přičemž hodnotící pozice informátora nemůže být jiná než současná. Kapitola 3.4. *Analýza dat* je spíše výpiskem z metodologické literatury než reflexí vlastní práce. Klíčově také postrádám zdůvodnění, proč se autorka rozhodla zaměřit právě na kadeřnice a proč a jak vybrala lokalitu, do níž svůj výzkum situovala.

Empirická část je uvozena charakteristikou vybrané lokality a profily informátorek. Následuje stěžejní část práce: analýza a interpretace získaných dat (kapitola 4.3 *Biografie kadeřnic*). Autorka postupuje lineárně, tedy od rodinného zázemí informátorek, v rámci něhož se soustředí na faktory, jež vedly k volbě jejich povolání, přes jejich vzdělání, první zaměstnání, mateřství, podnikání, harmonizaci vykonávání profese a péče o rodinu až po strategie vzdělanostní reprodukce, jež informátorky uplatňují vůči svým dětem. Záměrem této části bylo konstruovat jakýsi příběh (či příběhy) toho, co obnáší být kadeřnicí a jaké významy jsou s touto profesí na úrovni životních voleb spojeny. Oceňuji velmi jemnou a podrobnou analytickou práci – autorka zdařile identifikuje klíčové kategorie s tématem spojené. Aby však záměr byl důsledně naplněn, byla by na místě větší míra abstrahování od konkrétních dat k jejich interpretacím. Čtenář se totiž v množství dat místy ztrácí. Širší prostor věnovaný interpretaci si navíc autorka mohla dovolit i vzhledem k tomu, že všechny transkripty provedených rozhovorů jsou připojeny v příloze práce. Na druhou stranu v místech, kde se autorka do interpretace pouští, činí tak zdařile. Oceňuji též, že v i této části pracuje s odbornou literaturou. V závěru empirické části pak autorka znovu stručně rekapituluje

životní příběhy informátorek a pokouší se též o narativní analýzu jejich vyprávění, byť pouze náznakem.

V posledním oddíle – *Závěr* pak autorka opět v komunikaci s relevantní literaturou shrnuje výsledky svého výzkumu. Zaměřuje se zde předně na vzdělanostní reprodukci a harmonizaci práce a rodiny. Kontext lokality (tedy jedna z výzkumných otázek – viz s. 22) se z textu jaksi vytratil. Naopak mě překvapilo závěrečné tvrzení, že „z mého výzkumu nevyplývá, že by se současná rodina ocitla v krizi“ (s. 72). Bylo snad toto předmětem výzkumu? A byl podle autorky výzkum designován tak, aby toto tvrzení bylo podloženo?

Z formálního hlediska práce trpí chvatem při formulaci výsledného textu, což se projevuje jak v rovině gramatické, tak stylistické (kromě občasných nejasných formulací též klíše typu „namísto zpátečnických tendencí“ /s. 32/ apod.). Práce s literaturou je v pořádku, občas ovšem chybí odkaz na prameny.

Závěrem. Helena Ruschková si zvolila zajímavé, aktuální, ovšem svou šíří i ambiciózní téma bakalářské práce. Prokázala, že zvládá práci s odbornou literaturou a na jejím základě dokáže připravit a realizovat kvalitní výzkum. Výše zmíněné nedostatky plynou především z časové tísně, do níž se autorka při prezentaci výsledků výzkumu, tedy při formulaci vlastní bakalářské práce, dostala. Bakalářskou práci Heleny Ruschkové doporučuji k obhajobě a z výše uvedených důvodů ji navrhuji hodnotit jako velmi dobrou v horní hranici této známky.

V Praze 15. října 2010

Mgr. Hedvika Novotná